

Vossenjacht: natuurbeheer of pleziërsport?

Laura Van Vooren

Na elk jachtseizoen worden de wapens opgeborgen, maar dit jaar ligt het anders. De bewoners van het Hubertusland en hun aanhangers voeren deze dagen een strijd: niet tegen dieren, maar tegen politici. Het jachtopeningsbesluit voor de komende vijf jaar wordt namelijk op dit moment opgesteld. En de vos, die geniet een hoofdrol in het verhaal.

Jacht op de vos is al jaren een discussiepunt tussen natuur- en jachtliefhebbers. De media komen te pas en te onpas aandraven met berichten over lokale (kippen)slachtpartijen, waarbij een natuurvereniging vervolgens uitlegt hoe pluimvee te beschermen.

Wie de evolutie van het debat wat volgt, merkt dat niet enkel natuur- en jachtbeheerderse en positiehebbingen ingenomen. Vandaag ontstaat ook uit de wetenschapswereld steeds meer weerstand tegen jacht als natuurbeheersinstrument. Het wetenschappelijk

tijdschrift Eos publiceerde recent een artikel waarin de zin van jacht onder de loep wordt genomen (cf. Eos nr. 10, 2012). Hierbij wijdde Eos speciale aandacht aan de vossenjacht.

Vossenjacht is vandaag verheven tot een symbooldossier voor politieke en wetenschappelijke incorrectheid en onrechtvaardigheid. Natuurbeheerders – en nu ook wetenschappers – worden de mond gesnoerd ter verdediging van

een ‘sport’. Dit wordt geïllustreerd door de beslissing van Vlaams Minister van Natuur, Joke Schauvliege, om bijzondere bejaging in te voeren voor de vos.

Vossenjacht is vandaag verheven tot een symbooldossier voor politieke en wetenschappelijke incorrectheid en onrechtvaardigheid.

Wat zegt de wetenschap?

Dat het goed gaat met de vos, weten we ondertussen allemaal. Er zijn weinig dieren die zo vaak de aandacht van de media krijgen als deze rosse toppredator van onze streken. Na een jarenlange onnatuurlijke afwezigheid is de vos vandaag terug van weggeweest. Als ‘schadelijke jachtsoort’ en kippenrover werd de vos zeer fel bejaagd in de voorbije eeuwen. Halverwege vorige eeuw kwam daar in West-Europa de dreiging van hondsdolheid bij. Dat gecombineerd met de sterke ontbossing in onze streken heeft ervoor gezorgd dat de vos volledig werd uitgeroeid. De herkolonisatie ging pas echt van start in de tweede helft van de jaren tachtig. Na decennia zonder de vos,

Foto: Ludo Goossens

zijn we het niet meer gewoon dat er predatoren in onze contreien zwerven. Het is dus even wennen vooraleer we ons hieraan hebben aangepast.

Anders dan in onze buurlanden, leven we in het door lintbebouwing gekenmerkte Vlaanderen zeer vaak 'tussen' het groen. Het contact tussen mens en vos is daardoor veel groter, in elk vossenterritorium vinden we wel enkele huizen met bijhorende kippenhokken. Dit hoeft geen probleem te vormen, maar vergt natuurlijk aandacht. Wanneer er geen voorzienende maatregelen zijn genomen voor de mogelijke aanwezigheid van de vos, is één vos voldoende om alle kippenhokken binnen zijn territorium leeg te roven. Het is dus geen kwestie van 'hoeveel' vossen er zitten, maar eerder 'of' die er zit of niet. De vos is namelijk een opportunist, hij zal de weg van de minste inspanning of van het hoogste rendement nemen. Een kippenhok dat zodanig is ingericht dat elk dier er in en uit kan behalve de kippen zelf, is een uitnodiging voor problemen. Het is dus de boodschap om een kippenhok te bouwen dat de kippen beschermt en niet alleen gevangen houdt. Die maatregelen hoeven heus niet al te veel inspanningen te vergen.

Is jacht dan helemaal overbodig? Of zijn er andere redenen om vossenjacht toe te staan? De reden die vandaag wordt aangegeven om vossen te bejagen, is 'om de populatie op een aanvaardbaar niveau te houden'. Nochtans blijkt uit internationaal aanvaarde ecologische principes dat druk op een predatorsoort een snellere populatiegroei in de hand werkt. Een soort 'snoei-geeft-bloei-effect'. Deze bevindingen werden bevestigd door het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO), dat al jaren onderzoek doet naar de vos in Vlaanderen.

De vos is namelijk een toppredator: dit zijn roofdieren die aan de top van de voedselketen staan, waarbij er zelfregulatie optreedt om het aantal individuen op peil te houden. Uit gegevens van vossenspecialist Koen Van Den Berge aan het INBO, zien we dit bevestigd. Een voorbeeld: in onbejaagde gebieden in Nederland zien we dat de nestgrootte varieert van 2,9 tot 3,8 worpen. Echter, in zwaar bejaagde gebieden in Vlaanderen en Oost-Duitsland, zien we dat de worpen hier variëren tussen de 5,9 en 6,6 welpen per nest. Deze gegevens spreken voor zich. Snoei geeft bloei.

De zware bejaging blijkt dus een tegengesteld effect te hebben. Sterker nog, er zijn nog meer nadelen verbonden aan vossenjacht. Het INBO stelt vast dat 70 % van de vossen in Vlaanderen de leeftijd van één jaar niet bereikt, en dat slechts 10 % ouder wordt dan twee jaar. Dat terwijl de normale levensverwachting van een vos makkelijk tien jaar is. Deze sterke verjonging brengt belangrijke nadelen met zich mee.

Enerzijds is een volwassen vos goed in staat om zijn territorium te handhaven. Dit zorgt ervoor dat er nooit een teveel kan zijn aan vossen. Het schieten van de volwassen vossen leidt voortdurend tot herverdeling van de territoria door jonge, zwervende vossen, die minder in staat zijn een eigen gebied te beschermen. Dit zorgt ervoor dat er meer territoria en méér worpen voorkomen, wat natuurlijk ook zorgt voor meer invallen in kippenhokken.

Na decennia zonder de vos, zijn we het niet meer gewoon dat er predatoren in onze contreien zwerven. Het is dus even wennen vooraleer we ons hieraan hebben aangepast.

Anders dan in onze buurlanden, leven we in het door lintbebouwing gekenmerkte Vlaanderen zeer vaak 'tussen' het groen. Het contact tussen mens en vos is daardoor veel groter. Dit hoeft geen probleem te vormen, maar vergt natuurlijk aandacht.

Anderzijds zorgt de voortdurende verjonging van de vossenpopulatie er ook voor dat er geen kans wordt gelaten om een zekere immuniteit op te bouwen tegen bijvoorbeeld vossenlintworm. Deze is besmettelijk voor de mens, wat het dus helemaal absurd maakt dat we deze een duwtje in de rug geven. Daarbovenop komt nog dat er vandaag in Vlaanderen bijna geen vossenlintworm voorkomt. De snelle generatiewissels (door de sterke bejaging) laten toe dat vossen uit de ons omringende regio's het land binnenkomen. Gezien vossenlintworm bijvoorbeeld in Wallonië een stuk algemener is dan in Vlaanderen, zorgt jacht voor een verspreiding van een voor de mens besmettelijke parasiet.

Wetenschappers en natuurbeheerders kijken toe hoe deze regering systematisch verkeerde keuzes maakt wanneer het gaat over vossenjacht. Het is niet te verwonderen dat meer en meer mensen zich vragen beginnen te stellen bij deze keuzes en dat er steeds meer aandacht komt uit de wetenschapswereld voor dit symbooldossier.

Bijzondere bejaging

Hoewel er zowel door natuurbeheerders als wetenschappers opgeroepen wordt om de druk op de vossenpopulaties af te doen nemen, besliste de Vlaamse Regering om een bijkomende jacht in te voeren. Op 13 januari 2012 vond de principiële goedkeuring van de 'bijzondere bejaging' plaats. Minister Schauvliege zelf spreekt van 'schadevoorkoming', anderen durven de woorden 'kortzichtig' en 'onverantwoord' in de mond te nemen.

Hoewel er zowel door natuurbeheerders als wetenschappers opgeroepen wordt om de druk op de vossenpopulaties af te doen nemen, besliste de Vlaamse Regering om een bijkomende jacht in te voeren.

Vanuit de verschillende natuurverenigingen kwamen meteen misnoegde berichten, op 27 januari 2012 vond zelfs een protestactie plaats in Brussel. In maart van datzelfde jaar werd alsnog het definitieve besluit genomen tot aanpassing van het jachtexamenbesluit, het jachtopeningstijdenbesluit en het jachtvoorwaardenbesluit.

Het idee achter de bijzondere bejaging is simpel: de vos is een potentiële bedreiging voor pluimvee en andere neerhofdieren. Overal waar

schade kan optreden, kan toestemming verleend worden om de vossenpopulatie toch te bejagen, bovenop de reguliere jacht. Geen vos, geen schade.

De reguliere jacht vindt plaats van 1 oktober tot en met 14 februari. Hoewel jacht op verzwakte dieren in de winter als vrij barbaars kan worden beschouwd, laat de bijzondere bejaging van mevr. Schauvliege vandaag ook jacht toe van 15 februari tot en met 14 maart en van 15 mei tot en met 30 september. Op deze manier wordt er dus ook jacht toegestaan op onvolwassen vossen en op ouders van pasgeboren welpen, die bij gevolg de hongersdood zullen sterven.

Bejaging van de vos

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Reguliere												
Bijzondere												
Totaal												

Wanneer de bijzondere bejaging bij de reguliere jachtperiode wordt gevoegd, is de vos bijna het volledige jaar bejaagbaar.

In de praktijk zal er zowel op de percelen met potentiële schade als op de percelen in de 500-meter-zone errond bijzondere bejaging worden toegestaan. Deze bijzondere bejaging wordt niet enkel gevoerd met het geweer, maar ook met kastvallen. In de kastvallen mag zowel plantaardig, als niet-levend dierlijk lokaas gebruikt worden als lokmiddel. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) spreekt van 'duidelijke ruimtelijke én inhoudelijke voorwaarden' en zwijgt verstandig over praktische beperkingen.

Die beperkingen zijn nochtans talrijk: wie zal/kan potentiële schade vaststellen over heel Vlaanderen? Het ANB ondervond al een personeelstekort, maar kreeg geen extra middelen naar aanleiding van de bijzondere bejaging. Hoe gaat deze regeling worden uitgevoerd zonder de vossenpopulatie volledig uit te moorden (wat verboden is volgens het *stand-still* beginsel)? Wanneer je alle pluimveehokken in ons volgebouwde Vlaanderen in kaart zou brengen, zou je vaststellen dat er in elk vossenterritorium wel minstens één staat.

Zijn er dan andere argumenten pro vossenjacht?

Natuurbeheerders en wetenschappers beschouwen vossenjacht als het foute antwoord op de gestelde vragen. Waarom neemt de Vlaamse overheid dan toch deze beslissingen? In Vlaanderen is er een groot aantal belangengroepen die vragende partij zijn om de vos het jaar rond te bejagen. Het antwoord op voorgaande vraag is wellicht te vinden in de argumentatie van deze belangengroepen.

Eerst en vooral zijn er de jachtverenigingen. Zij zien de vos als een geduchte concurrent die net als de jager uit is op het oogstbare overschot aan bepaalde soorten jachtwild. Erger nog, de vos kan het volledige jaar rond zijn voedsel verzamelen, terwijl de jager door de wet beperkt is in tijd. Dit maakt dat de jachtsector de vos (net als marter, bunzing, wezel en hermelijn) liever kwijt dan rijk is, ongeacht de ecologische waarde van deze dieren.

Ook pluimveehouders (houders van eenden, kippen en ganzen) vormen een belangrijke vragende partij. Zoals reeds vermeld kan één enkele vos een groot probleem vormen voor elke pluimveehouder die zijn pluimvee onvoldoende beschermt. Jacht vormt hier echter niet de oplossing. Elk leeggeschoten vossenterritorium zou snel weer ingenomen worden: een straatje zonder einde. De enige zinvolle boodschap is daarom het hok degelijk uit te rusten, zodat het bestand is tegen de vos. Zowel het ANB als de verschillende Vlaamse natuurverenigingen beschikken over informatie die hierbij kan helpen.

Elk leeggeschoten vossenterritorium wordt snel weer ingenomen: een straatje zonder einde. De enige zinvolle boodschap is daarom het hok degelijk uit te rusten, zodat het bestand is tegen de vos.

Naast de reële problemen – de vos als concurrent en als kippenvanger – leiden ook allerlei verhalen een eigen leven. Die verhalen zijn veeleer fictief dan exacte wetenschap. Toch overlopen we ze even.

Een vaak aangehaald argument is de volksgezondheid. De vos is (net als zoveel zoogdieren) vatbaar voor bepaalde ziektes en parasieten die ook schadelijk zijn voor de mens. Een eerste voorbeeld is hondsdoelheid. Telkens wanneer er over vossenjacht wordt gesproken, wakkeren bepaalde partijen de angst voor deze ziekte aan. Hiertegenover staan wetenschappelijke gegevens die bewijzen dat hondsdoelheid – door intensieve vaccinatiecampagnes – bij vossen volledig is verdwenen in België. Naast hondsdoelheid is ook vossenlintworm een vaak aangehaald argument, maar ook dit is volledig achterhaald (vide supra: jacht werkt de verspreiding van deze parasiet in de hand!).

Een ander argument dat regelmatig terugkomt in het debat is de schade van vossen aan weide- en akkervogels en koloniebroedende vogels. Het is opvallend dat in deze discussie steeds met halve waarheden en volledig foutieve informatie wordt gegoocheld. Hetzelfde debat heeft jarenlang een maatschappelijke en wetenschappelijke discussie gevormd in Nederland. Totdat de Nederlandse overheid de opdracht gaf voor een vijf jaar durende studie om klaarheid te scheppen. Uit deze studie bleek dat niet de aanwezigheid van de vos de grote oorzaak is van de achteruitgang van de grondbroedende weidevogels. Toch wordt in Vlaanderen dit argument nog steeds aangewend door jachtverenigingen of ‘bezorgde’ volksvertegenwoordigers, die daarmee de landbouwsector – dé hoofdverantwoordelijke voor de achteruitgang van akker- en weidevogels – maximaal uit de wind zetten.

Wanneer blijkt dat verkeerde middelen worden ingezet om problemen op te lossen, en dat de argumentatie van de belangrijkste belangengroepen gebaseerd is op foute informatie of grofweg drogredenen zijn, dan gaan we ons echt vragen stellen. Wordt deze foutieve informatie bewust of onbewust de wereld in gestuurd? En is er dan niemand binnen het Vlaamse parlement die deze zaken kan doorzien?

De meerderwaardige mens?

De enige reden waarom de vos in Vlaanderen wordt bejaagd, is zodoende het feit dat de jager er zijn natuurlijke concurrent in ziet. Elk ander argument gaat niet op. Jagers beweren aan natuurbeheer te doen, maar hierin zouden ze bij de vos net een natuurlijke partner kunnen vinden. Er zijn dan ook verschillende jagers die geen vossen schieten tijdens de jacht. Toch wordt de vos door het overgrote deel van de jagers bejaagd, onder het mom van allerlei drogredenen (vide supra). De vos als concurrent uitschakelen is namelijk geen eervolle reden en zal daarom ook wijselijk verzwegen worden door de jagers zelf.

Het is echter aangewezen, zowel voor de jagers als voor alle medemenssen, ook eens het ethische aspect rond vossenjacht te (durven) aanschouwen. Waarop baseert de mens zich om zichzelf het recht toe te kennen een dier te verwonden en zelfs te doden? Op basis van welke autoriteit verheffen wij ons boven een andere diersoort? Moeten we ons niet afvragen of het erger is om bewust slecht te handelen dan dit instinctmatig te doen?

Wij zijn als mens in staat een ethisch oordeel te vellen: wij kunnen inschatten of onze daden al dan niet ‘goed’ of ‘slecht’ zijn, gebaseerd op de algemeen aanvaarde normen in de samenleving. Past het nutteloos doden van dieren hier dan (nog) bij? Wanneer wij als mens inzien wat ons precies tot mens maakt en bereid zijn om daar de

consequenties van te dragen, dan is het niet meer dan logisch dat wij respect opbrengen voor de andere diersoorten en inzien dat er geen geldig argument is voor het doeleloos afslachten van andere soorten.

Wetgeving & transparantie

De wetgeving omtrent dierenbescherming stelt dat niemand opzettelijk handelingen mag plegen die niet door de wet voorzien zijn en die tot doel hebben dat een dier nutteloos omkomt of nutteloos een verminking, letsel of pijn ondergaat (ART 35, wet op de dierenbescherming 14/08/1986).

Het vooropgestelde doel van de vossenjacht, namelijk 'het onder controle houden' van de vossenpopulatie, zal niet bereikt worden door middel van de jacht. Een populatie vossen wordt niet teruggedrongen door bejaging. Dit impliceert dat de jacht op de vos nutteloos leed veroorzaakt en daardoor als illegaal zou moeten worden beschouwd volgens de wet op de dierenbescherming. Ook de Universele Verklaring van de Rechten van het Dier van de International League of Animal Rights in 1977, stelt dat alle dieren met respect behandeld moeten worden. In artikel 7 wordt het 'zonder noodzaak doden van een dier en elke beslissing die hiertoe leidt, als een 'misdaad tegen het leven' gekwalificeerd'.

De publieke opinie gaat anno 2013 alsmaar minder akkoord met nutteloos dierenleed. De samenleving, zowel mondiaal als nationaal, spant zich in om op een ethisch verantwoorde manier om te gaan met dieren. Transparantie in het opzet van de jacht is daarom onontbeerlijk, opdat in het voorgenoemd kader, het nut van de jacht in vraag moet gesteld kunnen worden. Plezierjacht is niet meer van deze tijd, laat staan een jacht onder het mom van natuurbeheer zonder enig nut, maar met juist een gerede kans op negatieve gevolgen.

Wie fnuikt wie?

Wanneer op 1 juli 2013 het nieuwe jachtopeningsbesluit van kracht gaat, is het nog de vraag wat de voornaamste insteek zal zijn. Zal er de komende 5 jaar vooral rekening worden gehouden met wetenschappelijke argumenten of zal lobbywerk opnieuw duidelijk zijn sporen nalaten?

Plezierjacht is niet meer van deze tijd, laat staan een jacht onder het mom van natuurbeheer zonder enig nut, maar met juist een gerede kans op negatieve gevolgen.

Een heikel punt is niet alleen de uitbreiding van de bejaging van de vos; ook andere soorten als de meerkoet, wintertaling, steenmarter en de zeldzame watersnip worden opnieuw bejaagbaar in het voorstel van de Hubertus Vereniging Vlaanderen (HVV) voor het jachtopeningsbesluit. Opnieuw zijn hier geen wetenschappelijke motieven voor te vinden. Integendeel, de watersnip staat zelfs op de Vlaamse Rode lijst met als status 'Ernstig bedreigd'. Hieruit blijkt dat de jagers bepaalde rationele grenzen aan het overschrijden zijn. Wanneer men voorstelt om de jacht op de vos en bovenstaande soorten toe te laten of te versoepelen, moeten we ons durven af te vragen waar het fout loopt. Ook Vogelbescherming Vlaanderen vzw uit felle kritiek op het voorstel van de HVV. Zij schreven een eigen voorstel voor het jachtopeningsbesluit, waarbij bovenstaande

soorten niet zijn opgenomen en de vossenjacht niet uitgebreid wordt. Alle ogen zijn nu op het beleid gericht: kiest de Vlaamse Regering voor het voorstel van de jacht-lobby of durft ze het voorstel van de jagers kritisch te bekijken? Hieruit zal blijken of het beleid al dan niet de wetenschappelijke adviezen zomaar naast zich neerlegt. Of zijn het de wetenschappelijke instellingen die niet meer onafhankelijk te werk gaan en onder invloed van andere machtsgroepen en lobbywerk enkel de informatie doorspelen aan de politici die nog 'gewenst' is?

Er rijzen steeds meer vragen vanuit de publieke opinie omtrent dit falend jacht-beleid. Ook onder de studenten is de vraag naar transparantie in het opzet van de vossenjacht groot.

'Fier dat ik een vos ben'

De actiegroep ROBIN (of: Rood Beest In Nood) werd opgericht n.a.v. de invoering van de bijzondere bejaging van de vos. De twijfel omtrent deze vorm van 'populatiebeheer' bij de vos wordt ook gedeeld door verschillende jonge mensen en studenten vanuit verschillende (veelal wetenschappelijke) studierichtingen. Daarom besloten ze de krachten te bundelen en dit niet zomaar aan hen voorbij te laten gaan.

ROBIN voelt zich betrokken bij het debat vanuit verscheidene overwegingen.

Enerzijds uit de overweging dat vossenjacht een omstreden sport is die niet strookt met de hedendaagse visie op dierenrechten. In alle Europese landen waar de vossenjacht wordt uitgevoerd, is deze omstreden. In het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld heeft de 'Save me'-campagne, getrokken door de gitarist van de Britse groep Queen, tienduizenden aanhangers. Ook zij mengen zich in het debat en laten steeds duidelijker hun stem horen.

Anderzijds vinden de ROBIN-leden de evoluties omtrent vossenjacht, namelijk het invoeren van de bijzondere bejaging van de vos en het uitbreiden van de reguliere jacht, tegen alle wetenschappelijke bevindingen in, alarmerend. Hun motivatie om wetenschappen te gaan studeren met het oog op een eventuele toekomst als wetenschapper bij de (Vlaamse) overheid, heeft een fikse deuk gekregen. Immers, waarom zou het zinvol zijn voor jonge mensen om wetenschappen te gaan studeren, als de resultaten van wetenschappelijk onderzoek niet gebruikt worden waarvoor ze dienen, namelijk het uitstippelen van een gepast beleid?

De ROBIN-leden willen hun bedenkingen delen. Ze zochten en vonden bekende Vlamingen die zich kunnen vereenzelvigen met dit thema. Onder de slogan: 'Fier dat ik een vos ben' werd een reeks bekende Vlamingen bereid gevonden om te poseren voor affiches die doorheen Vlaanderen zijn verspreid. Er is bewust op zoek gegaan naar bekende mensen die ofwel een familienaam hebben waarin 'vos' voorkomt. Daarnaast ging ROBIN op zoek naar bekende personen die ros van haarkleur zijn: 'vossen' als het ware. Het doel bestaat erin het brede publiek te informeren over de problematiek en er zo voor te zorgen dat de beslissingen die worden genomen meer aandacht krijgen. Via hun website kan er extra informatie gevonden worden over de verschillende argumenten voor en tegen vossenjacht. Via de Facebook-pagina 'Fier dat ik een vos ben' kan de actie eenvoudig gesteund worden.

- 'Fier dat ik een vos ben'

Ondanks zijn sluwte mag je altijd de vos of
valseit en bedrog. Verwachten in Vlaanderen
symboliseert een vertrouwensrelatie en de
Duitsen is het een groot belang om de huidige
gang te zetten. Want onze lippen zijn
zonder dat de vos daarom moet weten.

www.fierdatikeenvosben.be

- 'Fier dat ik een vos ben'

Ondanks zijn sluwte mag je altijd de vos of
valseit en bedrog. Verwachten in Vlaanderen
symboliseert een vertrouwensrelatie en de
Duitsen is het een groot belang om de huidige
gang te zetten. Want onze lippen zijn
zonder dat de vos daarom moet weten.

www.fierdatikeenvosben.be

- 'Fier dat ik een vos ben'

Ondanks zijn sluwte mag je altijd de vos of
valseit en bedrog. Verwachten in Vlaanderen
symboliseert een vertrouwensrelatie en de
Duitsen is het een groot belang om de huidige
gang te zetten. Want onze lippen zijn
zonder dat de vos daarom moet weten.

www.fierdatikeenvosben.be

- 'Fier dat ik een vos ben'

Ondanks zijn sluwte mag je altijd de vos of
valseit en bedrog. Verwachten in Vlaanderen
symboliseert een vertrouwensrelatie en de
Duitsen is het een groot belang om de huidige
gang te zetten. Want onze lippen zijn
zonder dat de vos daarom moet weten.

www.fierdatikeenvosben.be

Een hele hoop bekende Vlamingen zette zich achter de actie. v.l.n.r.: Erika Van Tielen, Ingrid De Vos, Hendrik Vos, Sabine De Vos.

Bio

ROBIN • www.fierdatikeenvosben.be • info.robinood@gmail.com